

Опаренюк Ірина Михайлівна,
вчитель іноземної мови, спеціаліст вищої категорії,
Вінницький ліцей безпекового спрямування та
національно-патріотичного виховання
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,
м. Вінниця, Україна
irenepovshedna@gmail.com

АНГЛОМОВНІ КЛУБИ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛІЦЕЇСТІВ

***Анотація.** У статті досліджено роль англomовних клубів у контексті українських ліцеїв як засіб покращення комунікативних здібностей учнів. На основі аналізу існуючих теоретичних підходів та емпіричних досліджень, проведених як в Україні, так і за її межами, висвітлено значний позитивний вплив неформального навчання в англomовних клубах на розвиток вільного володіння мовою, впевненості у спілкуванні та розуміння культурних особливостей. Стаття містить практичні рекомендації для педагогів щодо організації ефективних англomовних клубів у ліцеях та пропонує напрями для подальших досліджень у цій галузі.*

***Ключові слова:** англomовні клуби, комунікативні навички, позакласна робота, іншомовна комунікативна компетентність.*

***Annotation.** The article explores the role of English-speaking clubs in the context of Ukrainian lyceums as means of improving students' communicative abilities. Based on the analysis of existing theoretical approaches and empirical research conducted both in Ukraine and abroad, the significant positive impact of informal learning in English-speaking clubs on the development of fluent language proficiency, confidence in communication, and understanding of cultural*

peculiarities is highlighted. The article contains practical recommendations for teachers on organizing effective English-speaking clubs in lyceums and suggests directions for further research in this area.

Key words: *English-speaking clubs, communication skills, extracurricular activities, foreign language communicative competence.*

Вступ. У сучасному глобалізованому світі володіння англійською мовою набуває дедалі більшого значення для успішної академічної, професійної та особистісної реалізації. Для України, яка прагне до інтеграції в європейську спільноту, високий рівень володіння англійською мовою серед її громадян є надзвичайно важливим. У цьому контексті особливу увагу приділяють навчанню англійської мови в ліцеях.

Для успішного розвитку комунікативних навичок ліцеїстів важливо постійно спілкуватися іноземною мовою також поза уроками. Саме тому зростає інтерес до позакласних форм навчання, зокрема до англомовних клубів, які можуть стати ефективним та мотивуючим доповненням до основної навчальної програми, створюючи сприятливе середовище для розвитку іншомовної комунікативної компетентності ліцеїстів.

Метою статті є дослідження та аналіз ролі та впливу англомовних клубів у контексті українських ліцеїв на розвиток та покращення комунікативних здібностей учнів на основі існуючих теоретичних положень та емпіричних досліджень, проведених як в Україні, так і за її межами.

Виклад основного матеріалу. Комунікативна компетентність є багатогранним поняттям, яке протягом багатьох років досліджувалося вченими у галузі прикладної лінгвістики та методики викладання іноземних мов. Ранні визначення часто зосереджувалися на лінгвістичній компетенції, тобто знанні граматичних правил та лексики. Однак згодом розуміння комунікативної компетентності розширилося і почало включати інші важливі аспекти. Так, І. Алексєєнко розглядала соціокультурну компетенцію як аспект комунікативної

здатності, що відображає специфічні риси суспільства та його культури, які проявляються в комунікативній поведінці [1].

І. Зимня у своїх працях визначала комунікативні навички як елемент комунікативної компетентності, що формується у сукупності з комунікативними вміннями, знаннями культурних норм та обмежень у спілкуванні, а також знаннями традицій та етикету [4]. Д. Хаймз, один із засновників теорії комунікативної компетентності, наголошував на тому, що для ефективного спілкування недостатньо лише знати мовні правила, необхідно також розуміти, як використовувати мову в конкретних соціальних контекстах [3].

Сучасні підходи до визначення комунікативної компетентності передбачають наявність лінгвістичних знань та умінь використовувати мову доречно та ефективно в різноманітних мовленнєвих ситуаціях.

Позакласна робота, зокрема англomовні клуби, відіграє важливу роль у доповненні та поглибленні процесу вивчення іноземної мови, що відбувається в рамках формальної навчальної програми.

Однією з ключових переваг англomовних клубів є створення неформального середовища для спілкування, де учні можуть вільно практикувати свої мовні навички, уникаючи комунікативного бар'єру. Така атмосфера сприяє підвищенню впевненості у володінні мовою та зростанню мотивації до її вивчення. Крім того, участь у клубах надає ліцеїстам більше можливостей для автентичного спілкування, дискусій, що сприяє розвитку їхньої іншомовної компетентності в ситуативному життєвому мовленні.

Дослідження показують, що позакласні заняття з іноземної мови не лише покращують мовні навички, але й сприяють розширенню культурологічного аспекту, розвитку навичок критичного мислення та роботи у команді. Так, аналіз ефективності англomовного клубу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича показав значне покращення комунікативних навичок та розширення словникового запасу студентів [5].

П'ятирічний експеримент у Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця також продемонстрував загальне підвищення рівня володіння англійською мовою учасників розмовного клубу [6].

В Україні англomовні клуби набувають все більшої популярності як ефективний інструмент для покращення комунікативних навичок учнів та студентів. Навчальні заклади, в тому числі і ліцеї, впроваджують такі ініціативи з метою забезпечення вивчення англійської мови у неформальній та сприятливій для здобувачів освіти обстановці.

Наприклад, у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя вже тривалий час функціонує відеоклуб для знавців англійської мови, метою якого є організація дозвілля студентів, практика англійської мови в позаурочний час та вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності [2].

Існують також в Україні різноманітні громадські ініціативи та онлайн-платформи, які пропонують безкоштовні розмовні клуби для дітей та підлітків. Головною метою подібних розмовних клубів є покращення комунікативних навичок здобувачів освіти. У багатьох школах вчителі організовують розмовні клуби для кращої мовної практики.

Дослідження свідчать про те, що участь в англomовних клубах сприяє не лише покращенню мовленнєвих навичок, але й підвищує впевненість здобувачів освіти у правильному використанні англійської мови, незважаючи на деякі помилки. Також вони примножують свої знання лексичного, граматичного матеріалу та мають можливість проводити дискусії на цікаві теми в неформальній обстановці.

Для того щоб англomовні клуби в українських ліцеях були максимально ефективними у покращенні комунікативних здібностей учнів, необхідно враховувати декілька надзвичайно важливих принципів та аспектів при їхньому створенні.

Перш за все, ключовим є принцип студентоцентричності, що передбачає врахування інтересів, потреб та рівня володіння англійською мовою учнів при

виборі тем, форматів зустрічей та видів діяльності [5]. При цьому, варто постійно використовувати інтерактивні методи навчання, які заохочують активну пізнавальну участь кожного учасника та сприяють розвитку навичок роботи у команді та розвитку критичного мислення.

При плануванні роботи клубу необхідно визначити цільову аудиторію, враховуючи вікові особливості та рівень мовної підготовки учнів [5]. Важливо також визначити кількість щомісячних зустрічей, канали комунікації для залучення найбільшої кількості здобувачів освіти, активної участі у засіданнях англomовних клубів та ефективної співпраці між учасниками.

Під час вибору тем для дискусій варто обов'язково чітко формулювати цілі та визначити очікувані результати кожної зустрічі. Роль викладача в англomовному клубі полягає насамперед у фасилітації та модерації процесу спілкування, створенні сприятливого навчального середовища, заохоченні ініціативи учнів та наданні підтримки без прямого оцінювання їхніх знань [5].

Можливо також спробувати розробити плани занять зі здобувачами освіти з метою кращого розуміння їхніх інтересів та цінностей, доцільнішого вибору тем для обговорення.

Заохочення до здійснення самооцінки та надання зворотного зв'язку створює умови для глибшого усвідомлення учасниками рівня сформованості комунікативних компетентностей, визначення сильних і слабких сторін та моніторингу власного розвитку.

Англomовні клуби, що функціонують у ліцях, можуть використовувати широкий спектр інтерактивних і пізнавальних видів діяльності, спрямованих на формування та розвиток комунікативних навичок здобувачів освіти.

Врахування інтересів здобувачів освіти є одним з ключових моментів роботи англomовних клубів. Для того, щоб зустрічі були ефективними та пізнавальними, сприяли розвитку комунікативних навичок, варто обирати дискусії та дебати на теми, цікаві для здобувачів освіти. Це надає ліцеїстам можливість висловлювати свої думки, аргументувати свою позицію та вчитися

слухати та розуміти інших. Використання ситуативного моделювання є також важливим інструментом для живого спілкування між здобувачами освіти.

Перегляд та обговорення англійськомовних відеоматеріалів та фільмів може сприяти покращенню навичок аудіювання та розширенню словникового запасу. Організація клубів читання, де учні читають та обговорюють книги англійською мовою, також є корисним видом діяльності для розвитку розуміння прочитаного та усного мовлення.

Інтерактивні вправи зроблять процес навчання жвавішим та ефективнішим. Важливим елементом є використання автентичних матеріалів: статті з англійськомовних газет та журналів можуть допомогти ліцеїстам ознайомитися з «живою» англійською мовою та дискусувати по події, які відбуваються у англійськомовних країнах.

Ефективними видами діяльності є організація проєктної роботи та виступів здобувачів освіти, за допомогою яких здобувачі освіти будуть вдосконалювати свої навички монологічного мовлення та долатимуть комунікативний бар'єр під час публічних виступів.

В англійськомовних клубах оцінювання прогресу учнів у розвитку комунікативних навичок має бути неформальним та підтримуючим [7]. Основною метою є активна співпраця вчителя з ліцеїстами, під час якого педагог буде заохочувати здобувачів освіти вдосконалювати свої комунікативні навички.

Оцінки можна замінити похвалою за активність під час дискусій та виконання диференційованих інтерактивних завдань, підтримувати такі важливі складові формувального оцінювання, як: самооцінювання та взаємооцінювання. Це допоможе здобувачам освіти краще усвідомити свої сильні та слабкі сторони, вдосконалити свої знання та вміння. Важливо створити атмосферу, в якій ліцеїсти не бояться робити помилки, і активно спілкуються. Зворотний зв'язок має бути конкретним, зосередженим на сильних сторонах учнів та на тих аспектах, які потребують покращення, з наданням практичних порад щодо подальшого розвитку.

Висновки. Англомовні клуби відіграють значну роль у покращенні комунікативних здібностей ліцеїстів в Україні, надаючи цінні можливості для практики англійської мови в неформальному, мотивуючому та інтерактивному середовищі. Теоретичні засади комунікативної компетентності підкреслюють важливість не лише лінгвістичних знань, а й уміння використовувати мову ефективно в різних соціальних та культурних контекстах. Дослідження, проведені як в Україні, так і за кордоном, підтверджують позитивний вплив позакласних мовних клубів на розвиток вільного володіння мовою, впевненості у спілкуванні та мотивації до вивчення англійської мови.

Для забезпечення ефективності англомовних клубів у ліцях, педагогам рекомендується враховувати принципи студентоцентричності, використовувати інтерактивні види діяльності, чітко визначати цілі та завдання, а також створювати сприятливу атмосферу для спілкування та надання конструктивного зворотного зв'язку. Майбутні дослідження можуть бути спрямовані на вивчення впливу різних типів клубних заходів на конкретні аспекти комунікативної компетентності ліцеїстів, дослідження ролі мотивації учнів та виявлення найкращих практик організації та підтримки англомовних клубів у різних освітніх контекстах України.

Список використаних джерел

1. Волошина Л. Є. Формування соціокультурної компетентності учнів на уроках англійської мови : методичні рекомендації. Радомишль: Радомишльська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 3, 2019. 29 с. URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-sociokulturno-kompetentnosti-uchniv-na-urokah-angliysko-movi-metodichni-rekomendaci-144758.html> (дата звернення: 10.05.2025).
2. Ніжинський державний університет імені Моколи Гоголя. URL: <http://www.ndu.edu.ua/index.php/ua/kafedra-hermanskoi-filolohii-ta-metodyky-vykladannia-inozemnykh-mov/video-klub> (дата звернення: 10.05.2025).
3. Павленко О. Сутність, структура та зміст іншомовної комунікативної

компетенції. Педагогічні науки. 2021. № 77. С. 23 – 27. URL: <https://pednauki.pnpu.edu.ua/article/view/239277/237721> (дата звернення: 10.05.2025).

4. Пузир Д. О. Формування англомовної комунікативної компетентності майбутніх журналістів з використанням сучасних технологій: кваліфікаційна робота магістра. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2022. 70 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/9706/1/Puzyr.pdf> (дата звернення: 10.05.2025).

5. Тоненчук Т.В., Данилович О.Д., Мудра О.В. Англомовний клуб як засіб розвитку комунікативних навичок студентів. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. 2024. № 19. С. 69 – 76. <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2024-19.9> URL: <http://journals.kogpa.te.ua/index.php/pedagogy/article/view/151> (дата звернення: 10.05.2025).

6. Demydovych O., Holik O. Speaking club as an interactive extracurricular activity in learning English for professional purposes at medical universities // *Advanced Education*. 2020. Issue 14. P. 4-10. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1297761.pdf> (дата звернення: 10.05.2025).

7. Pratiwi, W. R. Evaluating the impact of school-based English clubs on English language acquisition and learners' self-confidence. *Journal of Research on Language Education (JoRLE)*, Vol. 5, № 2, July 2024. P. 1-9. URL: <https://ejurnal.teknokrat.ac.id/index.php/JoRLE/article/download/4581/1588> (дата звернення: 10.05.2025).